

EUROPOS SAJUNGOS IDENTITETAS INTERNETE: <.EU> DOMENO VARDŲ TEISINIO REGULIAVIMO PROBLEMA

Doktorantas Darius Sauliūnas

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Tarptautinės teisės ir
Europos Sąjungos teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 46 69
Elektroninis paštas tek@ltu.lt

Pateikta 2004 m. rugsėjo 14 d.

Parengta spausdinti 2004 m. spalio 21 d.

Pagrindinės sąvokos: domenų vardai, internetas, ES informacinių technologijų teisė, .eu aukščiausio lygio domeno vardo reglamentai.

S a n t r a u k a

Straipsnis susideda iš keturių pagrindinių dalių. Pirmojoje dalyje trumpai aptariamas internetas, pagrindinės domenų vardų teisės sąvokos ir problemos, analizuojama domeno vardo sąvoka, jo teisinis statusas. Antrojoje dalyje istoriškai apžvelgiama <.eu> domeno vardo idėja, gilinama į ES institucijų parengiamuosiuose dokumentuose įtvirtintas gaires, kuriomis įvardijami <.eu> domeno vardo tikslai, funkcijos, apibrėžiama <.eu> domeno vardo administravimo sistema. Trečioji dalis skirta pagrindiniam ES teisės aktui, reglamentuojančiam <.eu> domeno vardo įdiegimą, t. y. 2002 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui Nr. 733/2002 dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo. Ypač daug dėmesio skiriama kai kurioms šio reglamento vertimo į lietuvių kalbą problemoms. Ketvirtoji straipsnio dalis skirta <.eu> domeno vardo perspektyvoms, aptariama <.eu> domeno vardo naudojimo tvarka. Straipsnio pabaigoje pateikiamos išvados.

I ž a n g a

Šio straipsnio tikslas – išnagrinėti ES subjektų teises galimybes stiprinti savo identitetą internete registruojant domeno vardą su galūne <.eu> ir pateikti atitinkamas išvadas.

Šio straipsnio pagrindinis tyrimo objektas – ES teisės aktais nustatytas <.eu> domeno vardo teisinis statusas ir naudojimo tvarka.

Nagrinėjant pasirinktus tyrimo objektus taikyti pagrindiniai teisės mokslo tyrimo metodai: loginis-analitinis, lingvistinis, istorinis, sisteminis, teleologinis, lyginamasis ir kiti.

1. Internetas ir domenų vardų teisės pagrindinės kategorijos

Lietuvos teisės aktuose internetas apibrėžiamas kaip viešo naudojimo kompiuterių tinklas, t. y. bendros prieigos informacinis tinklas, tarptinklinės sąveikos protokolais siejantis techninę įrangą (kompiuterius) ir tinklus, priklausančius informacijos išteklių ir telekomunikacijų paslaugų teikėjams, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims. Tarpusavyje sujungti vidaus kompiuterių tinklai taip pat laikomi viešo naudojimo kompiuterių tinklais [1].

Šį apibrėžimą bus lengviau suprasti trumpai priminus interneto atsiradimo istoriją ir pagrindinius jo bruožus.

XX a. 7-ajame dešimtmetyje JAV pradėtas slaptas karinis projektas. Kaip jo išdava ir atsirado internetas. Pirmąkart interneto paskirtis buvo labai gerai suprantama ir paaiškina karo strategijos mokslo požiūriu: būtina sujungti kompiuterius į vieną tinklą taip, kad po galingos priešų atakos (pvz., branduolinės) tarp gynybinių karo štabų ryšys nenutrūktų, net jei dalis šio tinklo būtų sunaikinta. Ši puiki idėja galėjo būti įgyvendinama dėl to, kad internetas nėra paprastas tinklas, kuriame sujungti du ar keli kompiuteriai. Internetas yra tinklų tinklas tiesiogine šių žodžių prasme. Tai globalus tarpusavyje susijusių tinklų vortinklis, kuris neturi nei centralizuotos ir lokalizuotos duomenų bazės, nei kontroliuojančios institucijos. Todėl nereikia nieko prašyti norint įsijungti į tinklą, kita vertus, nėra kam ir pasiskųsti, kai internete reikalai pakrypsta ne taip, kaip tikėtasi. Ir svarbiausia, internetas yra globalus tinklynas be jokių teritorinių arba geografinių sienų.

Kita vertus, gali kilti pagrįstas klausimas: jei internetas yra toks decentralizuotas, kaip jis gali veikti kaip viena informacinė sistema daugelio milijonų interneto vartotojų kompiuterių ekranuose? Atsakymas toks: kompiuteriai ir jų tinklai turi savo „kalbą“, kuri yra paplitusi visame pasaulyje – tai TCP/IP (angl. *Transfer Communication Protocol / Internet Protocol*). Šio komunikacinio protokolo esmė tokia: duomenų pranešimas, kuris siunčiamas kompiuterių tinklais, keliauja daugybe maršrutų iki paskirties taško. Jei viena interneto tinklo dalis nefunkcionuoja (sunaikinama arba „nulūžta“), duomenų paketas toliau keliauja per kitus maršrutus. Tai vadinamasis paketų komutavimo (angl. *packet switching*) komunikacijų protokolas. Jis duomenų pranešimus padalija į mažesnius paketėlius, kurie yra siunčiami nepriklausomai vieni nuo kitų iki paskirties taško, kurį pasiekę, jie gaunančiojo kompiuterio yra automatiškai atkuriami į vientisą duomenų pranešimą. Jei kompiuteriai tam tikrame maršruto etape būna perkrauti, paketų maršrutas gali būti pakeistas, nukreipiant juos per mažiau apkrautus kompiuterius.

Kaip ir realiame pasaulyje, elektroninėje erdvėje turėjo atsirasti kažkas panašaus į adresus tam, kad internautai (taip kartais vadinami interneto vartotojai) galėtų pristatyti savo informacinius paketus vieni kitiems, o tai įmanoma tik identifikavus kompiuterius, kuriais naudojasi internautai. Tokiais adresais ir tapo IP adresai, išreikšti skaitmenimis, nurodančiais kompiuterio lokaciją internete. IP adresas yra skaičių rinkinys, atskirtas į dalis arba laukus. Pavyzdžiui, 193.219.57.189 yra vieno iš Lietuvos kompiuterių IP adresas. Šie keturi skaičiai (nuo 0 iki 254), atskirti taškais, identifikuoja tinklo dalį, IP tinklo adresą ir vietą internete, todėl vadinami vietiniu („namų“) adresu.

Tokie skaičiais išreikšti adresai buvo sukurti skaitmeninei kompiuterių aplinkai, bet ne interneto vartotojams, kurie susiduria su nepatogiai ilgais ir sunkiai įsimenamais IP adresų numeriais. Todėl, neilgai trukus, IP adresų sistema buvo patobulinta prie jos adaptavus labiau socialiai pagrįstą ir interneto vartotojams daug palankesnę mnemoninę prasme interneto *domenų vardų sistemą*.

Kiekvienas IP adresas yra susietas su unikaliu domeno vardu, kuris yra domenų vardų sistemos (angl. *Domain Name System* (DNS)) dalis. Kai domeno vardas yra surenkamas kompiuteryje, interneto programine įranga šis vardas automatiškai konvertuojamas į skaičiais išreikštą adresą. Kaip ir IP adresai, domenų vardai yra suskirstyti į laukus (lygius), atskirtus taškais. Pavyzdžiui, <www.amazon.com>. Domeno vardas turi susidėti bent iš dviejų dalių, aukščiausio lygio domeno vardo (*Top Level Domain* (TLD)) (pateiktame pavyzdyje tai

yra <.com>) ir antrojo lygio domeno vardo (*Second Level Domain* (SLD) (pateiktame pavyzdyje tai yra <amazon>).

Kaip nurodoma 2002 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 733/2002 dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo, „ALD (aukščiausio lygio domenai – D. S.) yra integrali interneto infrastruktūros dalis. Jie yra esminis Pasaulinio interneto tinklo (WWW, arba „tinklo“) visuotinio sąveikumo elementas. Domeno vardų ir susijusių adresų paskyrimo dėka galimas prisijungimas ir egzistavimas leidžia vartotojams internete surasti kompiuterius ir tinklapius. ALD taip pat yra neatskiriama kiekvieno internetinio elektroninio pašto adreso dalis“ [10].

Egzistuoja dviejų rūšių aukščiausio lygio domenų vardai: bendriniai (*generic* (gTLDs) ir šalies kodo (*country-code* (ccTLDs)). Pavyzdžiui, bendriniai aukščiausio lygio domenų vardai yra <.com>, <.org>, <.net>, <.edu>, <.int>, <.info>, <.biz>, <.pro>, <.museum> ir kiti. Kita vertus, pasaulyje egzistuoja daugiau kaip 240 šalies kodo aukščiausio lygio domenų vardų, kurie suteikti remiantis Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) standartu 3166. [2, p. 22] Pavyzdžiui, <.lt> (Lietuvos kodas), <.fi> (Suomijos kodas), <.ee> (Estijos kodas), <.co> (Kolumbijos kodas), <.tv> (Tuvalu kodas).

Įvairūs autoriai (tiek teisininkai, tiek ir informatikai) pateikia domeno vardo apibrėžimą, kurį geriausiai galėtų apibendrinti Norvegijos mokslininkės T. R. Gulliksen variantas: „Domenų vardai yra tiesioginiai žodiniai IP adresų atitikmenys“ [2, p. 21]. E. Rony ir P. Rony domeno vardą apibrėžia kaip „unikalų raidžių ir (ar) skaitmenų žymenį, palengvinantį susiejimą su skaitmenų rinkiniu, kuris lokalizuoja konkretų kompiuterį, prijungtą prie globalaus informacinio tinklo“ [3, p. 603]. Vokiečių teisininkas S. Geiseler-Bonse teigia, kad „domenų vardai yra raidėmis ir (ar) skaitmenimis išreikšti vardai, kurie atitinka (pakeičia) skaitmenimis išreikštą IP adresą, reikalingą nustatyti konkretų kompiuterį ir sukontaktuoti su šiuo kompiuteriu internete“ [4, p. 1].

Įdomi Suomijos patirtis. Šioje valstybėje nutarta apibrėžti domeno vardą įstatyme, o tai tikrai originalu ir net – unikalumu. Taip pat įdomu, kad suomių pasirinktas apibrėžimas – labai tikslus. Domeno vardas naujai priimtame Domenų vardų įstatymo (įsigaliojo 2003 m. rugsėjo 1 d.) 3 straipsnio pirmojoje dalyje apibrėžiamas taip: „*domeno vardas* reiškia antrojo lygio adresų informaciją internete, einančią po šalies kodo aukščiausio lygio domeno ir susidedančią iš raidžių, skaičių arba kitų simbolių arba jų kombinacijos, kuri pateikta **vardo forma**“ (paryškinta – D. S.). Šis apibrėžimas yra labai tikslus pirmiausia siekiant kiek įmanoma labiau išvengti nesusipratimo ir blaškymosi tarp domeno vardo ir IP adreso. Šiame apibrėžime aiškiai pabrėžta, kad domeno vardas, o tai yra svarbiausia, yra suprantamas kaip *vardas*.

Darytina išvada, kad minėtų autorių apibrėžimai nėra visiškai tikslūs, kadangi domeno vardą jie supranta tik siauru techniniu požiūriu. Tuo tarpu Suomijos įstatyme nurodytas apibrėžimas gali būti vertinamas kaip suformuluotas atsižvelgiant į domeno vardo socialines funkcijas, todėl toks apibrėžimas yra daug labiau pagrįstas teisiniu požiūriu.

Įdomu tai, kad teisininkai vis dar ginčijasi, ar domeno vardas yra nuosavybės objektas, ar tik interneto paslaugų sudedamoji dalis (pvz., kaip telefono numeris). Tai svarbus klausimas, kadangi nuosavybę galima parduoti, išnuomoti, įkeisti ir t. t., o „paslaugų dalimi“ disponuoti neįmanoma [5]. Nepaisant šių teisinių neaiškumų kai kurie apskresni verslininkai (ypač JAV) pirkdami ir perparduodami įvairius populiarius bendrinius žodžius, išreikšiančius domenų vardus (pvz., <www.business.com>, <www.news.com> ir pan.), spėjo užsidirbti nemažus pinigus [6]. Pažymėtina, kad Lietuvoje investicijos į domenų vardus tik pradeda įsisiūbuoti, o Europos Sąjungoje tik 2004 m. atsiveria nauja galimybė – registruoti domenų vardus su galūne <.eu>.

2. Domeno vardo <.eu> idėja ir jos realizavimo projektai

Jau 1999 m. Europos Komisija paskelbė savo ketinimus įkurti naują šalies kodo aukščiausio lygio domeno vardą <.eu>.

Pagal Komisijos planus naujasis <.eu> domeno vardas turėtų atlikti Europos identiteto patvirtinimo funkciją, kuri palengvintų Europos įmonių, įstaigų ir organizacijų prisistatymą internete tiek komerciniu, tiek visuomeniniu požiūriu.

Kaip vėliau buvo pažymėta ir pačiame Reglamente dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo, „*.eu ALD dėka vidaus rinka turi tapti labiau pastebima virtualioje internetu paremtoje rinkoje. .eu ALD turi suformuoti aiškiai identifikuojamą sąsają su Bendrija, susijusia teisine sistema ir Europos rinka. Ji turi sudaryti sąlygas įmonėms, organizacijoms ir fiziniams asmenims Bendrijoje užsiregistruoti specialiaame domene, kuris aiškiai parodys šią sąsają. .eu ALD kaip toks bus ne tik esminis elektroninės komercijos Europoje komponentas, bet taip pat padės pasiekti Sutarties 14 straipsnyje nurodytų tikslų*“.

Komisija taip pat pažymėjo, kad tarp JAV įmonių ir transnacionalinių korporacijų paplitusio aukščiausio lygio domeno vardo <.com> ištekliai yra beveik visiškai išnaudoti, o ES valstybių narių šalies kodo domenų vardų (<.de>, <.uk>, <.be>, <.es>, <.fi> ir kt.) registravimas vis kitoje valstybėje narėje pagal labai skirtingas registravimo ir apsaugos taisykles nepasiteisina nei finansiškai, nei logiškai, be to, tai kliudo stiprinti vientisą rinką informacinės visuomenės paslaugų sektoriuje. Įvedus bendrą valiutą – eurą – ypač neabejotina, kad turi būti sukurtas bendras ES aukščiausio lygio domeno vardas <.eu>.

2000 m. vasario mėn. Komisija pateikė viešai svarstyti klausimą dėl būdų, kaip galėtų būti įkurtas šalies kodo <.eu> domeno vardas. Kartu Komisija pradėjo derybas su JAV ir ICANN dėl domeno vardo <.eu> įtraukimo į domenų vardų sistemą galimybių, taip pat dėl šio domeno vardo valdymo teisių suteikimo [7].

2000 m. rugsėjo 25 d. ICANN nutarė įtraukti domeno vardą <.eu> į domenų vardų sistemą, tačiau nenusprendė dėl to, kas turėtų jį valdyti. Europos Bendrijos Dalyvių Taryba (*The European Community Panel of Participants*, EC-POP) patarė sukurti specialią ne pelno organizaciją, kuri valdytų šalies kodo aukščiausio lygio domeno vardą <.eu>.

Komisija pripažino esant riziką, kad dėl ES ir jos ekonomikos dydžio bei potencialiai milžiniško skaičiaus įmonių, sieksiančių įregistruoti savo antrojo lygio domeno vardą, besibaigiantį galūne <.eu>, naujasis registras gali būti lygiai taip pat išseikvotas, kaip ir populiariojo <.com>. Dėl šių priežasčių EC-POP taip pat siūlė sukurti įvairius antrojo lygio domeno vardus, tokius kaip <.culture.eu>, <.sports.eu> ir pan. arba apriboti galimybę registruoti <.eu> domenų vardus nustatant, kad tokią teisę turės tik atitinkamų prekių arba paslaugų ženklų savininkai [7].

Pagal 2001 m. Komisijos pasiūlymą [8] buvo numatoma įsteigti pelno nesiekiančią registro tarnybą, kuri administruotų naująjį domeno vardą ir jų duomenų bazę. Domenų vardus pardavinėtų įvairūs akredituoti registrai, bet ne pati registro tarnyba.

Pagal pasiūlymą, turintieji teisę įsigyti <.eu> domeno vardą, laikomi nuolat Europos Sąjungoje gyvenantys fiziniai asmenys arba organizacija, kurios registracijos vieta, centrinės administracijos būstinė arba pagrindinė verslo vieta yra Europos Sąjungoje.

Pasiūlyme nebuvo nurodyta kokių nors reikalavimų nustatyti patikros sistemą, kuri užtikrintų, kad minėtieji asmenys įrodytų turį tokią teisę.

Komisija taip pat įsipareigojo nustatyti ginčų sprendimo strategiją, kurios privalėtų laikytis registro tarnyba. Ši strategija turėtų būti parengta atsižvelgiant į Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) rekomendacijas šioje srityje.

Kaip atkreipia dėmesį J. Fellas, Komisija net nepamini ICANN (angl. *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*), institucijos, kuri nustato ginčų sprendimo principus, kurių laikosi WIPO [9].

3. ES teisės aktai, reglamentuojantys domeno vardą <.eu>

Kaip teigia Q. R. Kroes, iki 2003 m. ES institucijos praktiškai nesikišo į domenų vardų reguliavimą, kadangi egzistuojanti interneto domenų vardų sistema (neįskaitant <.eu> domeno vardo) susiklostė be didesnės valstybių įtakos remiantis savireguliacijos ir savivaldos sistemomis [15, p. 12]. Kita vertus, 2002 m. birželio 22 d. priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 733/2002 dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo [10], o 2004 m. balandžio 28 d. priimtas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004, nustatantis viešosios tvarkos taisykles, reguliuojančias .eu ALD įdiegimą ir funkcijas bei viešosios tvarkos principus, susijusius su registracija [12]. Šie du teisės aktai nustato <.eu> domeno vardo teisinio reguliavimo principus ir, galima teigti, kad savireguliacijos ir savivaldos sistemų reglamentuojant <.eu> domeno vardo registravimą ir naudojimą iš esmės buvo atsisakyta. Taigi ES perėmė Suomijos tradicijas reglamentuojant domenų vardus (Suomija iki 2004 m. liepos 1 d. vis dar buvo vienintelė valstybė Europoje, suregulavusi savo šalies kodo domeno vardą <.fi> specialiu parlamento priimtu įstatymu).

3.1. 2002 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 733/2002 dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo

2002 m. kovo 11 d. Europos Parlamentas pritarė <.eu> domeno vardo įkūrimui, remdamasis tų pačių metų vasario 19 d. Europos Komisijos pristatyta bendraja pozicija, kurią priėmė Europos Vadovų Taryba.

Pagrindinis ES dokumentas, reglamentuojantis <.eu> domeno vardo administravimą ir registravimą, yra 2002 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 733/2002 dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo [10].

Šis reglamentas yra tiesiogiai veikiantis visoje Europos Sąjungoje, o nuo 2004 m. gegužės 1 d. ir Lietuvoje.

Pažymėtina, kad <.eu> domeno vardas nepakeičia Europos valstybėse egzistuojančių šalies kodo domenų vardų (<.fr>, <.ch>, <.lt> ir pan.). Be to, jis siūlomas kaip alternatyva, todėl, pavyzdžiui, Lietuvos gyventojai, verslininkai ar įmonės ir toliau gali patys spręsti, ar jiems registruoti domeno vardą, besibaigiantį galūne <.com>, <.lt> ar <.eu> [13].

Remiantis šio reglamento 4 straipsniu, <.eu> domeno vardą galės registruoti:

- 1) įmonė, kurios registruotas biuras, centrinė administracija arba pagrindinė veiklos vieta yra Bendrijoje;
- 2) organizacija, įsteigta Bendrijoje, nepažeidžiant nacionalinių įstatymų;
- 3) Bendrijoje gyvenantis fizinis asmuo.

Kita vertus, tai nereiškia, kad šis asmenų sąrašas yra baigtinis. Reglamento preambulės 8 punkte kalbama ir apie Europos ekonominės erdvės valstybių, kurios nėra ES narės (Norvegija, Islandija, Lichtenšteinas), subjektų galimybes registruoti <.eu> domeno vardą. Šios valstybės, taip pat Šveicarija ir kitos Europos valstybės bei teritorijos (pavyzdžiui, Kroatija, Grenlandija ir kt.), tokia galimybe neabejotinai galės pasinaudoti, kai priims atitinkamus teisės aktus.

2003 m. gegužės 22 d. Europos Komisija sprendimu Nr. 2003/375/EB [14] pavedė <.eu> administratoriaus funkcijas atlikti belgų, italų ir švedų įsteigta ne pelno organizacijai *EURid* (internetu svetainė <www.eurid.org>). Ši organizacija įpareigota sukurti procedūrinės nuostatos domenų vardų ginčams spręsti ir apibrėžti ES reglamento įgyvendinimą kiekvienoje valstybėje narėje [11].

Įdomu tai, kad ši organizacija nevykdo registro tvarkytojo funkcijų, o tik prižiūri įmonių, registruojančių <.eu> domenų vardus (Reglamente jos vadinamos registratoriais), veiklą, užtikrina sąžiningą jų konkurenciją (Reglamento 3 str. 4 d.).

Reglamentu valstybėms narėms numatyta galimybė apsaugoti geografinius ir geopolitinius antrojo lygio domenų vardus, kuriuos be teisėto intereso galėtų įregistruoti kiti asmenys – kiberskvoteriai (angl. *cybersquatters*), kitaip dar vadinami domenų vardų piratais. Tačiau šiai teisei įgyvendinti Reglamentu suteikiamas ribotas terminas – 3 mėnesiai po to, kai įsigalioja šis reglamentas (Reglamento 5 str. 2 d.). Kadangi Reglamentas įsigaliojo 2002 m. balandžio 30 d., šis terminas suėjo 2002 m. liepos 30 dieną.

Reikia pažymėti, kad Reglamentas buvo verstas iš anglų kalbos į lietuvių, tačiau oficialiajame vertime į lietuvių kalbą įsivėlė kai kurių mažesnių ar didesnių klaidų. Pirmiausia atkreiptinas dėmesys į rimtas vertimo klaidas, kurios iškreipia Reglamento prasmę. Preambulės 4 punktą išverstas taip: „eu ALD turi skatinti interneto tinklų bei virtualios internetu paremtos rinkos naudojimą ir prieigą prie jų sutinkamai su Sutarties 154 str. 2 d., **suteikdama nemokamą registracijos domeną egzistuojantiems valstybių kodų aukščiausio lygio domenams** (vkALD) arba visuotinę registraciją bendruosiuose aukščiausio lygio domenuose, tokiu būdu padidindama pasirinkimą ir konkurenciją“. Turbūt akivaizdu ir nesigilinant į originalų anglišką tekstą, kad vertimas yra nesuprantamas ir net klaidinantis. Susidaro įspūdis, kad <.eu> domeno vardas galės būti registruojamas nemokamai, tačiau tai visiškai netiesa, nes pagal Reglamento 4 straipsnio 2 dalies c punktą, registro tvarkytojas „įveda mokesčius, tiesiogiai susijusius su atsiradusiomis išlaidomis“ (kaip nurodo *EURid* savo tinklalapyje, šis mokestis bus apie 10 eurų). Taigi ištaisius šią šurkščią klaidą (taip pat ir kitas terminijos klaidas), preambulės 4 punktą turėtų būti verčiamas taip: „eu ALD turi skatinti interneto tinklų bei virtualios internetu paremtos rinkos naudojimą ir prieigą prie jų remiantis Sutarties 154 str. 2 d., **suteikdamas papildomas registracijos galimybes šalia egzistuojančių šalies kodo aukščiausio lygio domenų** (škALD) arba visuotinės registracijos bendriniuose aukščiausio lygio domenuose, taip padidindamas pasirinkimą ir konkurenciją“¹.

Taigi Reglamento 5 straipsnio 1 dalies b punkte verčiama, kad viešoji tvarka turės susidėti iš „viešosios tvarkos, nukreiptos prieš spekuliacijomis ar piktnaudžiavimu paremtą domenų vardų registraciją, **įskaitant galimybę registruoti domenų vardus periodiškai**, siekiant užtikrinti nacionalinių ir(arba) Bendrijos įstatymų pripažintiems arba įsteigtiems ankstesnių teisių turėtojams bei viešosioms organizacijoms reikiamas laikinas galimybes užregistruoti savo vardus“. Šiuo atveju galima suprasti, kad periodiškai atnaujindami (pakartodami?) registraciją, teisių (paprastai intelektinės nuosavybės) turėtojai galės apsisaugoti nuo spekuliacijų ir piktnaudžiavimo domenų vardais. Tačiau iš tiesų Reglamente kalbama apie preregistracijos laikotarpį (t. y. ribotą laiko tarpą iki to momento, kai prasidės visuotinė registracija vadovaujantis absoliutaus prioriteto principu), kuris paprastai vadinamas „saulėtekio“ laikotarpiu, ir vėliau prasidėsiantį rezervacijos (arba „iššaldymo“) laikotarpį, kai konkretūs domenų vardai yra rezervuoti tik konkreitiems asmenims. Kaip matome, tai neturi nieko bendra su „periodiškais registracijomis“. Beje, „saulėtekio“ laikotarpis ir rezervacija minimi Reglamento preambulės 16 punkte.

Reglamento 5 straipsnio 1 dalies b punktą turėtų būti verčiamas taip: „viešosios tvarkos, nukreiptos prieš spekuliacijomis arba piktnaudžiavimu paremtą domenų vardų registraciją, **įskaitant galimybę registruoti domenų vardus rezervacijos būdu**, siekiant užtikrinti nacionalinių ir(arba) Bendrijos įstatymų pripažintiems arba įsteigtiems ankstesnių teisių turėtojams bei viešosioms organizacijoms reikiamas laikinas galimybes užregistruoti savo vardus“².

---

¹ Angl. „(4) The.eu TLD should promote the use of, and access to, the Internet networks and the virtual market place based on the Internet, in accordance with Article 154(2) of the Treaty, by providing a complementary registration domain to existing country code Top Level Domains (ccTLDs) or global registration in the generic Top Level Domains, and should in consequence increase choice and competition“.

² Angl. „(b) public policy on speculative and abusive registration of domain names including the possibility of registrations of domain names in a phased manner to ensure appropriate temporary opportunities for the holders of prior rights recognised or established by national and/or Community law and for public bodies to register their names;“.

Be šių klaidų, kurių, praktikoje taikant Reglamentą turbūt pasitaikys ir daugiau, pastebėtinai kai kurios terminologijos klaidos. Antai *registry* yra verčiamas kaip „registas“, nors tiksliau būtų versti „registro tvarkytojas“, kadangi domenų vardų registras, su kuriuo gali painiotis *registry*, paprastai domenų vardų sistemoje vadinamas WHOIS duomenų baze (ši duomenų bazė minima ir Reglamento preambulės 12 punkte); *country code Top Level Domain (ccTLD)* verčiamas kaip „valstybės kodo aukščiausio lygio domenas (vkALD)“, tačiau jei pažvelgsime į ISO 3166-1 standartą, kuris nurodo tokių kodų sąrašą, jame rasime nemažai teritorijų, kurios jokių būdu neturi valstybės statuso, pavyzdžiui, JAV Mergelių salos <.vi>, okupuota Palestinos teritorija <.ps> ir kt. Atsižvelgiant į tai, kad pačiame Reglamente <.eu> domeno vardas pripažįstamas *ccTLD* (pvz., žr. 3 str. 3 d.), plauktų paradoksali išvada – kadangi <.eu> domeno vardas yra valstybės kodo aukščiausio lygio domenas, ši valstybė turėtų būti ne kas kita kaip Europos Bendrija (!), nors net ir patys radikaliausi Europos federalistai tokios išvados niekuo pagrįsti negali iki šiol... Atsižvelgiant į tai teisingiau *country code Top Level Domain (ccTLD)* būtų versti kaip „šalies kodo aukščiausio lygio domenas (škALD)“ arba „teritorijos kodo aukščiausio lygio domenas (tkALD)“.

Be terminijos problemų Reglamente yra korektūros klaidų, kurios taip pat gali suklaidinti, pavyzdžiui, „eu. domenas“ turi būti „eu domenas“ (4 str. 2 d. e p.), „eu ekALD kodas“ turi būti „eu škALD kodas“ (3 str. 3 d.).

3.2. 2004 m. balandžio 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004, nustatantis viešosios tvarkos taisykles, reguliuojančias .eu ALD įdiegimą ir funkcijas bei viešosios tvarkos principus, susijusius su registracija

Jau minėto 2002 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento 3 straipsnio 1 dalyje buvo nurodyta, kad registro tvarkytojas negali pradėti <.eu> domenų vardų registravimo, kol nėra „registracijos politikos“, o 5 straipsnyje kalbama apie tai, kad pasikonsultavusi su registro tvarkytoju, Komisija priima „viešosios tvarkos taisykles, reguliuojančias .eu ALD įdiegimą ir funkcijas, bei viešosios tvarkos principus, susijusius su registracija“.

Nepaisant optimistinių prognozių, kad <.eu> domeno vardo registracija turėtų prasidėti dar 2003 m. pradžioje [13], Komisija šias viešosios tvarkos taisykles tesugebėjo priimti tik po dvejų metų. 2004 m. balandžio 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004, nustatantis viešosios tvarkos taisykles, reguliuojančias .eu ALD įdiegimą ir funkcijas bei viešosios tvarkos principus, susijusius su registracija [12], įsigaliojo 2004 m. balandžio 30 d., o Lietuvoje viena diena vėliau – gegužės 1-ąją.

Kaip ir buvo numatyta 2002 m. balandžio 22 d. reglamente, ši viešoji tvarka reglamentuoja: 1) neteisminę konfliktų sureguliuavimo politiką; 2) viešąją tvarką, nukreiptą prieš spekuliacijomis arba piktnaudžiavimu paremtą domenų vardų registraciją, įskaitant galimybę registruoti domenų vardus rezervacijos būdu, siekiant užtikrinti teisių turėtojams bei valstybinėms institucijoms reikiamas laikinasias galimybes užregistruoti savo vardus; 3) politiką, reguliuojančią galimą domenų vardų panaikinimą, įskaitant *bona vacantia* klausimą; 4) kalbinius klausimus ir geografines sampratas; 5) intelektinės nuosavybės ir kitų teisių traktavimą.

Struktūriškai Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004 susideda iš septynių skyrių: 1) reguliavimo sritis; 2) registracijos principai; 3) kalbos ir geografinės sampratos; 4) domeno vardo registravimas rezervacijos būdu; 5) registro tvarkytojo rezervacijos, WHOIS duomenų bazė ir netinkamos registracijos; 6) domenų vardų panaikinimas ir ginčų sprendimas; 7) baigiamosios nuostatos.

Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004 yra gana plačios apimties dokumentas, kuriuo įgyvendinamos 2002 m. balandžio 22 d. Reglamento 5 straipsnio 1 dalies nuostatos. Fundamentaliausia šio reglamento dalis – registracijos principai (II skyrius). Kaip ir buvo tikėtasi, Komisija nustatė, kad pagrindinis principas yra absoliutaus prioriteto principas

(angl. *first come, first served*), kurio išimtyms yra nustatytos tik taikant registraciją rezervacijos būdu (žr. Reglamento IV sk.). Kitos principinės nuostatos: pirma, registruoti galima daugiau kaip vieną domeno vardą, antra, subdomenai (pvz., <edu.eu>, <.com.eu> ir pan.) nekuriami, kol tai nebus pakeista šiame Reglamente, trečia, perleisti domeno vardą galima tik tokiam asmeniui, kuris atitinka Reglamente nustatytus kriterijus.

Labai svarbus reikalavimas EURid'ui buvo nustatytas atsižvelgiant į kalbų vartojimą. Kaip nurodoma Reglamento 6 straipsnyje, <.eu> domenų vardų registraciją bus galima pradėti tik tada, kai EURid informuos Komisiją apie galimybių komunikuoti registruojant <.eu> domeno vardą sudarymą visomis oficialiomis ES kalbomis. Tai reiškia, kad <.eu> registracijos paslaugos bus teikiamos ir lietuvių kalba. Lietuviškai taip pat bus galima siųsti pranešimus apie domeno vardo savininko pasikeitimą, domeno vardo panaikinimą ir kita.

Kalbant apie geografinių pavadinimų apsaugą, Reglamentas suteikia teisę valstybių narių vyriausybėms per du mėnesius nuo Komisijos reglamento įsigaliojimo dienos atsiųsti Komisijai sąrašą pavadinimų, kuriuos būtų neleidžiama registruoti jokiam asmeniui, išskyrus atitinkamos valstybės vyriausybę. Panaši nuostata jau buvo įtraukta ir 2002 m. Reglamente, tačiau realiai neįgyvendinta (teoriškai valstybėms, įstojusioms į ES 2004 m. gegužės 1 d., tarp jų ir Lietuvai, 2002 m. Reglamente nustatytas terminas turėjo sueiti 2004 m. rugpjūčio 1 d.). Naujoms ES valstybėms narėms gali kilti klausimas, kurio Reglamento nuostata vadovautis, nes 2002 m. Reglamentas nustato trijų mėnesių terminą, o 2004 m. Komisijos reglamentas – jau tik dviejų. Atsižvelgiant į tai, kad Komisijos reglamentas priimtas vėliau, taikomos vėliau priimto teisės akto nuostatos, juolab, kad 2002 m. reglamentas naujosioms ES valstybėms narėms negaliojo dvejus metus, o aiškinant šių teisės aktų koliziją, priešingai – būtų diskriminuojamos ES valstybės narės senbuvės. Todėl manytina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė turėjo galimybę apsaugoti tokius domeno vardus kaip <lietuva.eu> ar <lithuania.eu>, <vilnius.eu>, <kaunas.eu> ir pan. iki 2004 m. liepos 1 dienos.

Komisija Reglamento 12 straipsnyje aiškiai detalizavo, ką reiškia „domeno vardo registravimas rezervacijos būdu“ (angl. *phased registration*). Šis registravimas suskirstytas į du etapus po du mėnesius, o iš viso trunka 4 mėnesius. Pirmiausia registro tvarkytojas (EURid) turi informuoti savo tinklalapyje apie registraciją rezervavimo būdu bent du mėnesius iki jos pradžios. Pirmame etape galima prašyti rezervuoti tik tuos domenų vardus, kurie atitinka registruotus prekių ženklus, geografines nuorodas, taip pat vardus ir akronimus, kurie siejami su viešosiomis valstybės ar savivaldybių institucijomis. Antrame etape bus galima registruoti visus domenų vardus, registruotinus pirmajame etape, taip pat domenų vardus, teisės į kuriuos yra siejamos su „ankstesnėmis“ teisėmis (angl. *prior rights*) ne tik į registruotus prekių ženklus ir geografines nuorodas, bet ir į neregistruotus prekių ženklus, firmų vardus, verslo identifikatorius, asmenvardžius, kūrinių pavadinimus, turinčius skiriamąjį požymį, jeigu pagal nacionalinę valstybės narės teisę šie intelektinės nuosavybės objektai yra saugomi.

Komisija Reglamento 18 straipsnyje detalizuojama, kaip tvarkomasi su domenų vardais, teismo pripažintais netinkamais. Jeigu valstybės narės teismas nusprendžia, kad konkretus domeno vardas yra įžeidžiantis, rasistinis ar kitaip prieštarauja viešajai tvarkai, registro tvarkytojas tokį domeno vardą užblokuoja iš karto, kai yra gaunamas atitinkamas teismo sprendimas. Netinkamas domeno vardas panaikinamas tik tada, kai gaunamas įsiteisėjęs teismo sprendimas.

Reglamente taip pat aptariamos situacijos, kai registruojant domeno vardą ar jau jį užregistravus miršta paraišką registruoti domeno vardą pateikęs asmuo arba jo savininkas. Tokiu atveju domeno vardas yra išaldomas 40 kalendorinių dienų laikotarpiui, per kurį paveldėtojai turi teisę perimti teises į domeno vardą. Analogiška procedūra taikoma juridinio asmens pasibaigimo (likvidavimo ar reorganizavimo būdu) atveju, kai per 40 dienų juridinio asmens teisių perėmėjas gali perimti ir teises į domeno vardą (Reglamento 19 str.).

Reglamento 20 straipsnyje išvardijami atvejai, kada <.eu> domeno vardas gali būti registro tvarkytojo panaikintas be ginčo sprendimo procedūros:

- 1) kai už domeno vardo registravimo paslaugas susidaro skolos;
- 2) domeno vardo turėtojas neatitinka jam keliamų reikalavimų, numatytų Reglamente Nr. 733/2002;
- 3) pažeidžiamos registracijos sąlygos, numatytos regulatoriaus ir domeno vardo turėtoje sutartyje.

Reglamento 21 straipsnyje išvardijami atvejai, kada <.eu> domeno vardas gali būti registro tvarkytojo panaikintas po ginčo sprendimo procedūros tais atvejais, kai domeno vardas yra tapatus ar klaidinančiai panašus į vardą, kurio teisės priklauso kitam asmeniui. Jeigu domeno vardo turėtojas neturėjo teisių ar kitokio teisėto intereso į tokį vardą arba domeno vardas buvo įregistruotas piktavališkai, arbitražas ar teismas priims sprendimą panaikinti tokį domeno vardą arba jį perduoti asmeniui, kuris turi teises į tokį vardą. Reglamentas taip pat detaliai reglamentuoja alternatyvaus ginčų sprendimo principus (angl. *Alternative dispute resolution*, sutr. ADR).

Rengiant šį straipsnį spaudai dar nebuvo 2004 m. Reglamento vertimo į lietuvių kalbą, tad belieka tikėtis, kad vertimas bus atliktas pakankamai profesionaliai ir bus išvengta apmaudžių klaidų.

4. <.eu> domeno vardo perspektyvos

2004 m. gegužės mėnesį <.eu> administratorius EURid'as savo interneto svetainėje paskelbė, jog atsižvelgiant į tai, kad buvo patvirtinta viešoji tvarka, galima tikėtis, jog domenų vardų registracija turėtų prasidėti ne anksčiau kaip 2005 m. sausio mėnesį. Dar turi būti pasirašytos sutartys su Europos Komisija, ICANN (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*) ir akredituoti interneto paslaugų teikėjai, ketinantys teikti <.eu> domeno vardo registravimo paslaugą [11].

2004 m. rugsėjo–spalio mėnesiais EURid'as planuoja pradėti vadinamąjį „saulėtekio“ periodą, kurio metu prekių ženklų savininkai galės rezervuoti <.eu> domenų vardus, sutampančius su jiems priklausančiais vardais ir ženklais. Taip turėtų būti išvengta domenų vardų piratų keliamų problemų.

Beje, EURid'as interneto svetainėje įspėja, kad šiuo metu internete kai kurių interneto paslaugų teikėjų teikiami siūlymai įsigyti domenų vardus su galūne <.eu> nėra patikimi. Tokia išankstinė <.eu> domenų vardų rezervacija nesuteikia absoliučiai jokių garantijų, kad toks domeno vardas vėliau atiteks jį rezervavusiam asmeniui. Tik interneto svetainėje <www.eurid.org> nurodyti interneto paslaugų teikėjai bus akredituoti ir patikimi <.eu> domenų vardų registatoriai. Pastebėtina, kad ir tie interneto paslaugų teikėjai, kurie yra akredituoti ICANN'o, nėra automatiškai akredituojami EURid'o.

Numatoma, kad pirmaisiais metais <.eu> domeno vardo registracijos mokestis be interneto paslaugų teikėjo antkainio ir be PVM bus 10 eurų. Prognozuotina, kad apytikrė galutinė kaina svyruos apie 20–30 eurų (<.lt> domeno vardo registracijos mokestis pirmaisiais metais – 200 litų, t. y. 58 eurai). Todėl šia prasme visiškai įgyvendinamas Komisijos sprendimas 2003/375/EB, pagal kurį registro tvarkytojas turi teikti paslaugas už prieinamą kainą.

Išvados

Pirma, domeno vardas reiškia antrojo lygio adresų informaciją internete einančią po aukščiausio lygio domeno ir susidedančią iš raidžių, skaičių arba kitų simbolių arba jų kombinacijos, kuri pateikta vardo forma.

Antra, naujasis <.eu> domeno vardas tinkamai atliks Europos identiteto patvirtinimo funkciją, kuri palengvins europinių įmonių, įstaigų ir organizacijų prisistatymą internete tiek

komerciniu, tiek visuomeniniu požiūriu. Siekiant šio tikslo buvo priimti reikalingi teisės aktai, kuriais įdiegiamas <.eu> aukščiausio lygio domenas.

Trečia, <.eu> aukščiausio lygio domeno teisinis reguliavimas atitinka geriausias praktikas, susiklosčiusias registruojant šalies kodo aukščiausio lygio domenų vardus. Šių teisės aktų vertimai į lietuvių kalbą kol kas nėra patenkinami.

Ketvirta, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi imtis priemonių apsaugoti su Lietuva ir jos regionais susijusius geografinius pavadinimus, taip pat informuoti atitinkamų teisių turėtojus apie galimybę registruoti <.eu> domenų vardus rezervacijos būdu.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 290 „Dėl viešo naudojimo kompiuterių tinkluose neskelbtinos informacijos kontrolės ir ribojamos viešosios informacijos platinimo tvarkos patvirtinimo“. 2003 m. kovo 5 d. // Valstybės žinios. 2003. Nr. 24–1002.
2. Gulliksen T. R. Internet domain names and trademarks. COMPLEX, 2/01. – Oslo: Institutt for rettsinformatikk, 2001.
3. Rony E., Rony P. The domain name handbook: High Stakes and Strategies in Cyberspace. R&D Books (Lawrence, Kan. 1998).
4. Geiseler-Bonse S. Law of Domain Names in Germany. ECLIP II, IST Project 1999–12278.
5. Sauliūnas D. Problems of Legal Nature of Internet Domain Names // Jurisprudencija. LTU. T. 47(39).
6. Sauliūnas D. Su domenu EU neverta snausti // Verslo žinios. 2004 m. gegužės 1 d.
7. <http://europa.eu.int/information_society/topics/telecoms/internet/eu_domain/index_en.html>, prisijungta 2003-11-21.
8. Europos Komisijos pasiūlymas dėl reglamento, įsteigiančio šalies kodo aukščiausio lygio .eu domeną // Oficialusis leidinys. C 96 E. 2001 m. kovo 27 d.
9. Fell J. European Parliament gives parliament 'eu' the go-ahead // <www.worldebusinesslawreport.com>, prisijungta 2003-02-15.
10. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 733/2002 dėl .eu aukščiausio lygio domeno įdiegimo. 2002 m. birželio 22 d. // Oficialusis leidinys. L 113. 2002 m. balandžio 30 d.
11. <www.eurid.org/FAQ/faq.html>, prisijungta 2004-05-27.
12. Commission Regulation (EC) No 874/2004 of 28 April 2004 laying down public policy rules concerning the implementation and functions of the .eu Top Level Domain and the principles governing registration // Official Journal. L 162. 30/04/2004.
13. Monteiro C. B. 'eu' regulation published, but who's in charge? // <www.worldebusinesslawreport.com>, prisijungta 2003-02-15.
14. Commission Decision 2003/375/EC // Official Journal. L 128. 24.5.2003.
15. Kroes, Quinten R. E-business Law of the European Union. – The Hague-London-New York: Kluwer Law International, 2003.

***Identity of the European Union on the Net: Problems of the <.eu> Domain
Name Legal Regulation***

***Doctoral Candidate Darius Sauliūnas
Law University of Lithuania***

Keywords: domain names; internet; IT law of the EU; regulations on .eu Top-Level Domain.

SUMMARY

The article consists of four parts. The first part provides the short description of the internet, main legal concepts of the domain name law with the regard to the definition of the domain name and its legal status. The second part is devoted to the historical analysis of the idea and the guidelines of administration of <.eu> domain on the basis of the travaux preparatoire of the European Commission and other institutions. The main EU legal instrument concerning the <.eu> domain (Regulation (EC) No 733/2002 of the European Parliament and of the Council of 22 April 2002 on the implementation of the .eu Top Level Domain) is presented and discussed in the third part of the article. In the fourth part, prospects of <.eu> domain are evaluated regarding the current activities of EURid, the Registry of <.eu> domain.

The author concludes that the new <.eu> domain name will effectively confirm the European identity and provide more possibilities for European enterprises, organizations and institutions to expand their visibility on-line. Necessary legal instruments, introducing the <.eu> Top-Level Domain have been adopted in order to achieve the mentioned objective. It must be noted that the legal regulation of <.eu> Top-Level Domain meets the best practices of the country-code Top-Level Domain regulation. Unfortunately, the translation of the Regulations on <.eu> domain are not satisfactory.

It is also important to admit that the Government of the Republic of Lithuania must take certain measures to protect the geographical names in connection to Lithuania and its regions, as well as to inform the owners of industrial property about the possibility to protect their brands in the way of phased registration of <.eu> domain names.

